

بسمه تعالی

«ملیت به مثابه تخیل سیاسی»

ملیت عبارت از خلاقیت و تخیل سیاسی جمعی است که در عرصه عمومی زندگی اتفاق می افتد. ایمان و باوری که در نتیجه این تخیل و خلاقیت حاصل می شود؛ شکل گیری ملیت را باعث می گردد. رخداد های مهمی که تردید در نگرشها نسبت به وضع موجود و گذشته را باعث شوند و افق های آینده را آشکار کنند، زمینه تحقق تخیل های سیاسی در عرصه عمومی خواهند شد. عیان شدن شکاف بین آرمان و واقعیت که در ادامه این شک و تردید ها اتفاق می افتد؛ و عزم و انتظار برای پر کردن این شکاف ها به شکل گیری حرکتها و نهضت های سیاسی و اجتماعی منجر می گردد. ملیت هم به نوبه خود در این نهضتها متجلی می شود.

واقعه ولایتعهدی امام رضا علیه السلام، آن رخداد بزرگی بود که شکل گیری چنین تخیلی را برای مردم ایران رقم زد. فاصله جدی میان حقیقت دین و بساط خلافت عباسی را نشان داد و تردید و تزلزل بزرگی را برای مردم ایران در مورد درستی موضعی که در حمایت از بنی عباس داشتند؛ ایجاد کرد. این تردید جماعت و مردمی بزرگ در یک امر دینی بود. ایرانی ها، تجربه حضور فعال شان در صحنه سیاست پس از اسلام را شکست خورده دیدند و از آن تاریخ، یک عقب نشینی اولیه از سیاست رسمی و بسنده کردن به امور اجتماعی و معنوی و در عرصه رسمی به وزارت را شاهد هستیم. البته این جسارت بوجود آمد که در مقابل نهاد مقدس شده خلافت، سلسله های حکومتی مستقل پیدا شده و شکل بگیرند. از طرف دیگر حرکت های اجتماعی و معنوی مستقل از نهادهای رسمی چون جریانهای عرفانی و اهل فتوت پدید آمد که همه آنها با سلسله الذهب خود به امام رضا علیه السلام متصل می شوند و مکتب فرهنگی و عرفانی خراسان پیدا شد. زبان و ادب فارسی هم به همراه قدرت سلطانی قبایل ترکی ماوراءالنهر و شبکه اجتماعی معنوی، معیّنات شکل گیری ملیت ایرانی شدند.

ملیت ایرانی عبارت از انتظار و طلب حکومت عادلانه دینی و عزم و اراده برای تحقق آن است که از مضجع شریف رضوی افاضه می شود و با تخیل و خلاقیت سیاسی، همه معیّنات را در این جهت سازمان می دهد.